

Minna Keskinen

TAMPERELAISTEN KUODESLUOKKALAISTEN KIRJASTONKÄYTTÖ

Tampereen yliopisto
Informaatioteknologian ja
viestinnän tiedekunta
Informaatiotutkimus ja
interaktiivinen media
9.1.2020

TIIVISTELMÄ

Minna Keskinen: Tamperelaisten kuudesluokkalaisten kirjastonkäyttö
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media
Tammikuu 2020

Tämä tutkimus käsittelee tamperelaisten kuudesluokkalaisten kirjastonkäyttöä. Aihe kiinnosti minua, sillä lasten ja nuorten lukemisharrastuksen vähenemisestä on yleisesti oltu huolissaan. Tutkimuksessa on käytetty tutkimusmenetelmänä kyselytutkimusta. Tutkimus teetettiin yhden tamperelaiskoulun kahdelle kuudennelle luokalle siten, että toisen luokan kyselyn teetti luokan oma opettaja, toisen teetin itse. Kyselyllä pyrittiin selvittämään, miten usein tamperelaiset kuudesluokkalaiset kirjastoa käyttävät ja mihin tarkoitukseen. Lisäksi pyrittiin selvittämään, millaista aineistoa kuudesluokkalaiset kirjastosta lainaavat.

Tutkimukseen vastanneista 25 oli tyttöjä ja 22 poikia. Tutkimuksen tulosten mukaan tamperelaiset kuudesluokkalaiset lukevat yhä kirjoja, etenkin tytöt vastasivat lainaavansa kirjastosta eniten kaunokirjoja ja pojistakin näin teki hieman yli puolet. Lisäksi mainittavasti lainattiin tietokirjoja sekä lehtiä ja sarjakuvia. Tamperelaiset kuudesluokkalaiset viihtyivät kirjastossa hyvin, sillä monelle se oli myös ajanviettopaikka. Suurin osa käytti silti kirjastoa hyvin perinteisesti aineiston lainaamiseen ja tiedon etsimiseen. Monet kävivät kirjastossa yhdessä ystäviensä kanssa, tytöistä moni myös yksin. Kirjastossa käyminen ei siis ole kuudesluokkalaisilla tytöillä kiinni välttämättä siitä, käyvätkö kaverit kirjastossa, jos lukuharrastus on mieluinen. Kirjastoa kuudesluokkalaiset pitivät lähes jokainen mukavana paikkana viettää aikaa, vain hyvin harva oli toista mieltä asiasta. Myös henkilökunnalta oli tutkimuksen mukaan helppo kysyä neuvoa.

Avainsanat: yleinen kirjasto, peruskoululaiset, kuudesluokkalaiset, kirjastonkäyttö, lapset, nuoret, kyselytutkimus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Kirjallisuuskatsaus	5
2.1	Lapset, nuoret ja lukeminen	5
2.2	Kirjastorakennus, lapset ja nuoret	7
2.3	Nuoret kirjaston asiakkaina	8
3.	Tutkimusasetelma	9
3.1	Tutkimuskysymykset	9
3.2	Tutkimusmenetelmä	10
3.3	Tutkimusaineisto	11
4.	Tulokset	11
5.	Keskustelu ja johtopäätökset	16
6.	Lähteet	20
7.	Liitteet	22

1. Johdanto

Yleinen kirjasto on viime vuosikymmeninä muuttunut luonteeltaan kirjojen säilytyspaikasta käyttäjälähtöisyyden huomioon ottavaksi koko kansan olohuoneeksi. Suomen kirjastolaki vuodelta 2016 kertoo seuraavaa:

Lain tavoite on edistää

- 1) väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin;
- 2) tiedon saatavuutta ja käyttöä;
- 3) lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa;
- 4) mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen;
- 5) aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

(Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016 § 2.)

Yleisen kirjaston tehtäviin kuuluvat niin pääsyn tarjoaminen aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöön, monipuolisen ja uudistuvan kokoelman ylläpitäminen, lukemisen ja kirjallisuuden edistäminen, mm. tietopalvelun ja ohjauksen sekä oppimis-, harrastamis-, kansalaistoiminta- ja työskentelytilojen tarjoaminen kuin yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen. (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016 § 6.)

Kuitenkin perinteisesti kirjastolaiset ovat jaotelleet kirjaston asiakaskunnan lähinnä aikuisiin ja lapsiin (Alameri-Sajama 2007, 12). Välissä on ikäryhmä, jolle monessa kirjastossa on aiemman kokemuksen mukaan eristetty lähinnä oma nurkkaus lastenkirjaston yhteyteen. Tämä ryhmä on nuoret eli ikäryhmä, joka on yli 12, mutta alle 20-vuotias.

Kirjastot ovat heränneet 2000-luvun kuluessa siihen, että meluisana pidetty asiakasryhmäkin on kuitenkin asiakasryhmä, jolla on vain vähän erilaiset tarpeet kuin aikuisella tai leikki-ikäisellä. Nuorille onkin suunnattu ikäryhmää kiinnostavia kirjoja omaan hyllyynsä sekä esimerkiksi oleskelupaikkoja ja pelihuoneita, miten kukin kirjasto sitten onkin päättänyt toteuttaa asiakasryhmän haltuunottoa.

Kiinnostuin aiheesta luettuani vuonna 2018 tehdyn kandintutkielman aiheesta *Viidesluokkalaisten kirjastonkäyttö Riihimäellä*. Julia Sillanpään tutkimus oli aiheeltaan hyvin mielenkiintoinen ja kyselylomake mielestäni hyvin muotoiltu. Se kertoi kuitenkin vain suhteellisen pienen paikkakunnan tilanteesta. Minua alkoi kiinnostaa ikäryhmä 12-vuotiaat ja kohderyhmänä tamperelaiset asuinpaikkani vuoksi. 12-vuotiaat ovat vielä alakouluikäisiä, mutta osa siirtyy jo nuorille, ellei jopa aikuisille suunnatun materiaalin pariin luonnostaan kirjastossa vieraillessaan. Kuvakirjat ja lyhyet lastenkirjat eivät enää kiinnosta. He eivät vielä ole

nuoria, mutta eivät enää lapsiakaan. Mitä siis heidän ikäisensä kirjastossa tekevät, miten sitä käyttävät ja eroaako käyttö tässä ikäryhmässä tyttöjen ja poikien kesken?

Itse vaihdoin lastenkirjaston lähes kokonaan suoraan aikuisten kirjastoon ollessani 12-vuotias. Nuortenkirjoja sisältänyt yksi hylly lastenkirjastossa ei sisällöllään houkutellut minua, sillä aiheet eivät olleet minulle ajankohtaisia. Minä janoisin tuolloin 1990-luvun puolivälissä fantasian lisäksi historiallista kirjallisuutta ja dekkareita, ja sitä oli paikkakunnallani lähinnä aikuisten osastolla. Tämän lisäksi lainailin nuotteja sekä musiikkia, joskus myös koekuuntelin cd-levyjä kirjaston laitteilla.

Tässä tutkielmassa pyrin tarkastelemaan tamperelaisten kuudesluokkalaisten kirjaston käyttöä. Tarkastelen sitä, miten ja kuinka paljon he kirjastoa käyttävät sekä sitä, onko sukupuolella vaikutusta kirjaston käyttötapoihin. Käydäänkö kirjastossa kenties yksin vai yhdessä jonkun kanssa? Pyrin myös selvittämään sitä, millaista aineistoa kuudesluokkalaisten kirjastosta lainaavat ja miten he aikaansa siellä muuten viettävät. Lukevatko nykypäivän kuudesluokkalaisten yhä kirjoja?

Luvussa kaksi käyn läpi aiempaa tutkimusta sekä kirjallisuutta niin lapsista kuin nuoristakin kirjojen maailmassa. Pohdin myös kirjastoa tilana lähinnä nuorten näkökulmasta katsottuna. Lukeminen on muuttanut hieman muotoaan nykyaikana, kun kirjastoihinkin on saatu lainattavaksi ääni- ja e-kirjoja. Ainakin ihmisillä, niin lapsilla, nuorilla kuin aikuisillakin, on mahdollisuus lainata niitä. Ovatko ne syrjäyttäneet perinteiset mediat alakouluikäisten suosiossa, vai vieläkö perinteisistä kirjoista etsitään tietoa?

Luvussa kolme esittelen tutkimuskysymykseni sekä esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmän. Toteutin tutkimukseni kyselytutkimuksena yhdessä koulussa. Tärkeä seikka on kirjaston sijainti kouluun nähden. Luvussa neljä käyn läpi tutkimukseni tulokset ja luvussa viisi pohdin tuloksia ja vertaan niitä aiempaan tutkimukseen aiheesta.

2. Kirjallisuuskatsaus

Tässä luvussa käyn läpi tutkimukseni teoreettista taustaa, miten kouluikäiset lapset ja nuoret ylipäänsä lukevat ja käyttävät kirjastoa. Tutustun myös kirjastoon tilana sekä nuoriin käyttäjäryhmään.

2.1 Lapset, nuoret ja lukeminen

Lastenkirjastoista sekä lasten ja kirjastojen suhteesta on tehty jonkin verran aikaisempaa tutkimusta. Esimerkiksi Kirsten Drotner toteaa artikkelissaan *Children's Media Culture: A Key to Libraries of the Future?* kirjassa *Designing Library Space for Children* tanskalaisten lasten kirjastonkäytöstä, että he lainaavat enemmän elokuvia ja musiikkia kuin kirjoja sekä etenkin 10–13-vuotiaat kirjastoissa käyvät pojat viettävät mielellään aikaa kirjastoissa pelaamassa online-pelejä. (2011, 43.) Kirjaston ja kirjastonhoitajien rooli onkin ollut muuttumassa tiedon vartijasta enemmänkin opastajaksi. Monet julkiset kirjastot ovat Drotnerin mukaan

alkaneet virittää itseään eri käyttäjäryhmien taajuuksille. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi hankintoja on tehty materiaaleihin, joilla on käyttäjiä. Kirjasto ei ole vain kirja-arkisto, vaan se on muuttumassa käyttäjäystävällisempään suuntaan. Toki sen on otettava huomioon käyttäjäryhmien erilaiset tarpeet ja toiveet. (Drotner 2011, 44–45.)

Mutta lukevatko lapset enää tänä päivänä kirjoja perinteisessä muodossaan? Entä luetaanko digitaalisia kirjoja esimerkiksi tableteilta? Claudia McVicker pohtii tätä kysymystä kirjoittamassaan artikkelissa *Last Child in the Library?: A Survey of Use of E-books versus books*. Tabletteja on hänen mukaansa kovasti pyritty todistelemaan perinteisen kirjan paremmaksi versioksi. Hintakysymystä ei sovi unohtaa, perinteiset kirjat ovat monesti kalliimpia kuin e-kirjat. Nyt on kuitenkin herätty pohtimaan kysymystä perinteisten ja e-kirjojen valinnan välillä. (2017, 4.)

McVicker pohtii myös sitä, mitä diginatiivius sukupolvikuvauksen kohdalla oikein merkitsee. Diginatiiveiksi kutsutaan lapsia ja nuoria, jotka ovat syntyneet digitaalisen teknologian aikakaudelle ja, joille digitaalinen teknologia on aina ollut arkipäivää. (2017, 4.) Kuitenkaan diginatiivius ei tarkoita sitä, että lapsi tai nuori olisi automaattisesti ja luonnostaan taitava digitaalisen teknologian käyttäjä. Aiheesta on tehnyt artikkelin Yliopisto-lehteen Anu Vallinkoski (2017). Artikkelissa esimerkiksi Helsingin yliopiston kasvatuspsykologian professori Kirsti Lonka toteaa noin puolten nuorista olevan ihan tavallisia peruskäyttäjiä. Edes diginatiivi ei opi käyttämään sähköpostia tai taulukkolaskentaohjelmia, ellei häntä ensin opeteta. Onkin mielestäni ehkä hieman vaarallista ylipäänsä puhua diginatiiviudesta sanan herättämien oletusten vuoksi. McVicker kuitenkin tutki kahta itseään diginatiiviksi kutsuvaa neljäsluokkalaista ja heidän lukutapojaan, mikä oli osa laajempaa tutkimusta, johon osallistui viisi neljättä luokkaa Kansas Cityssä Kansasissa Yhdysvalloissa. Tutkimuksessa ilmeni, että lapset ovat tottuneet lukemaan informaatiota digitaalisessa muodossa, mikä vaikutti siihen, että suurin osa tutkimukseen osallistuneista lapsista osasi vaivatta omaksua e-kirjanäytön tarjoamat ominaisuudet, kuten korostusapuvälineen ja kirjanmerkin käytön. McVicker toteaa, että lapset olivat nopeita tutkimaan ja havaitsemaan ohjelman tai näytön ominaisuuksia. (2017, 5.)

Täysin ongelmattonta e-kirjojen lukeminen ei tietenkään ole. Usein lasten ruutuaikaa rajoitetaan kotona, mikä saattaa vaikuttaa myös e-kirjojen käyttöön kotioloissa. Lisäksi käyttöliittymissä on omat ongelmansa, esimerkiksi MacVicker mainitsee joidenkin oppilaiden harmitelleen sitä, että kirjasinkokoa muutettaessa sivunumerointi ei kaikilla pysy yhtenäisenä, mikä vaikeuttaa koulutyöskentelyä. Lisäksi tabletin näyttö saattaa olla kömpelömmän kädessä liian herkkä, jolloin yhden sivun sijaan kääntyykin monta sivua kerrallaan. Eräs lapsista oli myös todennut, että perinteiseen kirjaan on helpompi keskittyä, sillä tabletilla on aina olemassa muita käyttötarkoituksia kuten pelejä houkuttamassa ajatukset pois kirjasta – saattaapa lukemisen keskeyttää myös ruudulle pompahtava viestikin. (2017, 6.)

Lukeminen on monelle tapa viettää aikaa. Tavat omaksutaan monesti jo lapsena ja ne jatkuvat helposti läpi elämän. Intiassa tehdyn tutkimuksen mukaan lukemista pidetään hyvänä tapana, joka kehittää kirjojen maailman kautta lukijan persoonaa siirtyessään lastenkirjojen parista aikuisten kirjojen maailmaan. Tutkijat korostavat myös lukutaidon merkitystä lapsen koulunkäyntiä ja tulevaisuutta ajatellen, ja ovatkin huolissaan digitaalisesta vallankumouksesta lukemisen kannalta. Heidän tutkimuksensa tarkoitus on tukea lasten lukuharrastuksen kehittymistä nimenomaan opettajien, vanhempien ja kirjastonhoitajien kautta. (Rao & Pullareddy 2017, 377-378.)

Raon ja Pullareddyn tutkimuksessa tutkittiin 7.-10. -luokkien oppilaiden kirjastonkäyttöä ja lukutottumuksia Nelloren alueella Andhra Pradeshissa Intiassa. Tutkimustuloksista käy ilmi, että eroja tyttöjen ja poikien välillä ei juurikaan ollut, mutta jopa kolmasosa lapsista vietti kirjastossa vähemmän kuin puoli tuntia päivässä, kun koululla oli oma kirjasto. Sen sijaan vähän yli puolet vastaajista kertoi, että heidän paikkakunnallaan ei ollut lähellä julkista kirjastoa. Lisäksi suurin osa lapsista luotti opettajaan valitessaan kirjoja luettavaksi. Mielestäni merkittävää oli myös se seikka, että lasten vastausten mukaan isät lukivat kirjoja äitejä enemmän. tutkimus on kuitenkin tehty Intiassa, joten tuloksia ei voida yleistää Suomen oloihin. Lapset myös vastasivat television katselun vievän aikaa lukemiselta. (Rao & Pullareddy 2017, 392-393.)

2.2 Kirjastorakennus, lapset ja nuoret

Aaltonen kertoo artikkelissaan kirjassa *Suomen yleisten kirjastojen historia* mm. kirjastotilan historiasta Suomessa. Kirjastotila on kokenut niin ikään muutoksen siinä, missä kirjaston käyttökin. Kaikki alkoi kirjakaapista, sitten tulivat avohyllyt ja kirjastojen salit täytettiin mahdollisimman tiuhaan varastoiduilla kirjoilla eli kokoelmilla. Nykyään koko kansan olohuoneessa on karsittu kokoelmia ja hyllyjä oleskelutilojen tieltä. (Aaltonen 2009, 600-606.)

Lasten kirjasto on kokenut muutoksia sisältönsä puolesta, mutta myös arkkitehtonisesti. Artikkelissaan *The History of Children's Library Design: Continuities and Discontinuities* Alistair Black ja Carolyn Rankin käyvät läpi lastenkirjaston arkkitehtuurin historiaa alkua ajoilta 2000-luvun alkuun. Sodat tuntuvat määrittäneen ainakin Britanniassa kirjastojen luonnetta ja sen muuttumista koululuokkamaisesta järjestyksen, kurin ja turvallisuudentunteen ylläpitopaikasta kohti käyttäjäystävällistä, kirkasväristä ja vapaata leikki- ja oleskelupaikkaa. Periaatteessa, kuten Black ja Rankinkin lopuksi summaavat, kirjaston turvallisuudentunnon luomisen tärkeys ei ole loppujen lopuksi kovinkaan kaukana ajatuksellisesta alkuaikojen tavoitteesta. (2011, 7–37.)

Inci Önal mainitsee omassa artikkelissaan, että kirjaston käyttäjät arvostavat lastenkirjastonhoitajia siinä roolissa, mikä heille on suotu. Lastenkirjastot kattavat käyttäjäkunnallaan varsin ison osan lapsia ja nuoria. (2011, 66.) Toki osa varhaisnuoristakin alkaa varmasti käyttää myös aikuisten kirjastopalveluita.

Önal myös huomioi, että lastenkirjaston suunnitteluprosesseissa on kirjastoammattilaisten lisäksi mukana niin arkkitehtia kuin sisustussuunnittelijaakin. Ihannetapauksessa suunnitteluvaiheessa on lisäksi mukana käyttäjäryhmän edustajia eli lapsia ja nuoria varmistamassa, että muotoilu vastaa käyttäjäryhmänsä tarpeisiin. (2011, 66–67.) Miksi laittaa tiloihin pulpetteja ja tuoleja, jos käyttäjät mieluummin istuisivat sohvilla tai säkkituoleilla? Toisaalta, kuten kokemuksesta tiedän, opiskelijat saattavat pöytiä tarvitakin, joten opiskelutiloja ei välttämättä kannata täyttää pelkillä säkkituoleilla. Vastaavasti opiskelijat myös saattavat kaivata hiljaisempaa ympäristöä, kun taas lastenosastolla pitää voida käyttää myös ääntä muulloinkin kuin kirjastonhoitajan vetäessä satutuokiota. Önal toteakin loppupäätelmässään, että lastenkirjaston suunnittelemisen ja toteuttaminen ei ole helppoa (2011, 81).

2.3 Nuoret kirjaston asiakkaina

Nuoret ovat kirjastojen käyttäjäryhmänä hieman erilaisia kuin lapset ja aikuiset. Lapsille on yleensä suunnattu oma osastonsa, samoin aikuisille. Lasten osastoilla on lastenkirjoja ja ehkäpä lelujaakin, aikuisten osastolla aikuisten kirjoja ja esimerkiksi lukunurkkauksia. Heli Muhosen pro gradu -työssä (2017) kuopiolaisnuoret saivat antaa äänensä sille, millainen kirjastotila heidän mielestään olisi miellyttävä. Lopputuloksena esimerkiksi värimaailmaa haluttiin raikastaa, mutta valoisuus ja rauhallisuus vetosivat nuoria käyttäjiä siinä, missä monipuolinen kokoelmakin. Muhosen tutkimuksen nuoret käyttivät kirjastoa varsin perinteiseen tapaan aineiston katseluun, lainaamiseen ja lukemiseen. Toiveissa oli kuitenkin mm. välipala-automaatti, lainattavat kuulokkeet musiikin kuuntelua varten sekä pehmeitä tyynyjä sisältävä lepotila. Pääasia kaikessa oli se, että nuorille tarkoitettu tila olisi nimenomaan vain nuorten käyttöön. (Muhonen 2017, 37-41.)

Nuoret asiakkaina saattavat olla äänekkäämpi ja holtittomammalta tuntuva ryhmä kuin yksittäin kirjastossa käyvät aikuiset ja toisaalta omassa osastossaan leikkinurkassa viihtyvät lapset. Ennen kirjastossa piti ollakin hiljaa, jotta tarjottiin lukurauha niille, jotka sitä tarvitsivat. Nykyään kirjastosta on kuitenkin tullut yhä enemmän kohtaamis- tai ajanviettopaikka, jonne myös nuoria houkutellaan asiakkaiksi esimerkiksi lautapeli- ja tietokonepelien avulla. (Alameri-Sajama 2007, 12-14; Jäppinen 2007, 21-31.)

Joillekin nuorille kirjastossa oleilulla on päämäärä, kuten vaikkapa ylioppilaskirjoituksiin lukeminen tai läksyjen tekeminen. Työn vuoksi oleskelu on tällöin todennäköisesti hiljaista. Sitten on käyttäjäryhmä, joka on sopinut tapaamisen kirjastoon ja viettää siellä aikaa muuten kuin lukemalla ja kirjoittamalla. Puheensorina ja muiden silmissä ”kovalta” näyttäminen vievät tällöin enemmän aikaa ja saavat todennäköisesti tämän ryhmän näyttämään häiriötekijältä. Kirjassa *Nuortenkirjastotyön käsikirja* Raisa Alameri-Sajama pohtiikin artikkelissaan *Tervetuloa sitten aikuisina! Nuoret kirjaston asiakkaina* nuorten asemaa kirjaston asiakkaina ja toteaa heitä pidetyn liian usein vain pelkkänä häiriötekijänä. Kirjastoon on rakennettu osastot lapsille ja toisaalta aikuisille, mutta miten on nuorten tarpeiden laita käyttäjäryhmänä? Mitä nuoret kirjastossa tekevät? (Alameri-Sajama 2007, 12-13.)

Nuortenosaston sijainti kirjastossa ei ole ihan yhdentekevä seikka. Nuoret liikkuvat usein ryhmissä, joten osaston sijainti pitäisi suunnitella niin, että muiden käyttäjien ei tarvitsisi häiriintyä rupattelevista edestakaisin kulkevista ryhmistä, mikäli tarvitsevat rauhallista ympäristöä. (Alameri-Sajama 2007, 15.) Toisaalta, kuten Eeva Jäppinen kirjoittaa omassa artikkelissaan (2007, 30), nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä. Jokainen nuori on omanlainen yksilönsä. Kaikki nuoret eivät suinkaan liiku aina ryhmissä, vaan yksittäisiäkkin käyttäjiä taatusti löytyy.

Esimerkiksi Tampereella pääkirjasto Metsossa on nuorille varattu pelikonsoleita ja yli 12-vuotialle suunnatut VR-lasitkin löytyvät kirjastosta (Tampereen pääkirjasto Metson kotisivut). Koilliskeskuksessa sijaitsevat neuvola ja nuorisotalo samassa tilassa kirjaston kanssa. Verkkosivujen mukaan tilassa voi ”vaikkapa oleilla, pelata, tehdä läksyjä tai kokkailla nuoriso-ohjaajien kanssa”. (Koilliskeskuksen kotisivut). Messukylän kirjastossa nuorten osasto on perinteisemmin vain oma osastonsa, kun lapsille on oma huoneensa. Lapsille monessa Tampereen kirjastossa on suunnattu tabletteja, jotka sisältävät turvallisia pelejä eikä niillä myöskään voi tehdä ostoja.

3. Tutkimusasetelma

Tutkimus tehtiin marraskuussa 2019 Tampereella. Tutkimukseen osallistui kaksi peruskoulun kuudetta luokkaa yhdestä koulusta. Valitsin kyseisen koulun tutkimuskohteeksi, sillä koulurakennuksessa sijaitsee kirjasto, joten jokaisella koulun oppilaalla on siis yhtäläiset mahdollisuudet käyttää kirjastoa, vaikka päivittäin, eikä käyttö siis riipu kodin ja kirjaston välisistä etäisyyksistä tai liikenneyhteyksistä ainakaan kovin paljon. Tässä luvussa käsitellään tutkimuskysymyksiä sekä tutkimusmenetelmää ja aineiston keruuta.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimus käsittelee tamperelaisten kuudesluokkalaisten kirjastonkäyttöä. Minua kiinnostivat kuudesluokkalaiset ryhmänä useammastakin syystä. Ensinnäkin minulla on kotona yksi kuudetta luokkaa käyvä varhaisnuori. Toiseksi kuudesluokkalaiset ovat mielenkiintoisesti lapsuuden ja nuoruuden välimailla ja he liikkuvat varsin paljon jo itsenäisesti – tietenkin tämä riippuu yksilöstä ja kodin ja koulun sijainnista hyvin paljon.

Halusin selvittää, kuinka paljon tamperelaiset kuudesluokkalaiset yleensä kirjastoa käyttävät, varsinkin, kun kirjasto on jokaisen tutkittavan ulottuvilla samassa koulurakennuksessa. Tuleeko heidän piipahdettua siellä koulupäivän päätyttyä rutiininomaisesti joka päivä, vai onko pelkona jonkinlainen leimautuminen, jolloin sijainnista voi olla jopa haittaa?

Lisäksi halusin selvittää, mihin tarkoitukseen kirjastoa käytetään varhaisnuorten toimesta. Käytetäänkö sitä perinteisesti lainaamiseen, palauttamiseen ja tiedonhankintaan, vai vietetäänkö siellä loppoaikaa kavereiden

seurassa tai yksin? Kirjastot, kun tarjoavat nykyään lainattavaksi myös pelejä, niin digitaalisia kuin lautapelejäkin. Joissakin kirjastoissa on tietokoneiden lisäksi pelaamiseen tarkoitettuja konsoleita ja tabletteja.

Kolmanneksi minua kiinnosti kovasti, eroaako poikien kirjastonkäyttö jollakin tavalla tyttöjen kirjastonkäytöstä. Liikkuvatko pojat kirjastoissa laumana ja tytöt yksin, vai toisin päin? Entä lainaavatko pojat enemmän sarjakuvia tai elokuvia ja tytöt perinteisiä kirjoja? Entä käytetäänkö kirjastoa tiedonhankintaan, vaikka kotoa tai kännykästä löytyisikin selain ja Google?

Tarkoitukseni on siis selvittää vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Kuinka paljon tamperelaiset kuudesluokkalaiset käyttävät kirjastoa?
2. Mihin tarkoitukseen he kirjastoa käyttävät?
3. Ja eroaako kuudesluokkalaisten poikien kirjastonkäyttö saman ikäisten tyttöjen kirjastonkäytöstä niin määrissä kuin käyttötavoissakin?

3.2 Tutkimusmenetelmä

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kyselytutkimuksen ja tyypiksi lomakekyselyn rasti ruutuun -menetelmällä. Käytin apunani Julia Sillanpään vuonna 2018 tekemän kandintutkielman kyselylomaketta, sillä pidin sitä hyvin tarkoitukseen sopivana. Joitakin kysymyksiä jätin pois ja joitakin muokkasin hieman mielestäni paremmin kuudesluokkalaisille ja tarkoitukseeni sopivammiksi.

Kyselylomakkeessani oli lopulta vain seitsemän kysymystä. Karsin kysymykset vähiin, jotta se ei veisi turhaan liikaa aikaa koulutunnin alusta. Lisäksi mietin tarkoin sitä, mitä oikeasti haluan tietää tutkimuskysymykseni huomioon ottaen. Kyselyn testasi yksi kuudesluokkalainen tyttö, jonka palautteen perusteella pystyin tekemään joitakin korjauksia kysymyksiin tehden niitä selkeämmiksi ymmärtää itsenäisesti. Halusin oppilaiden voivan tehdä kyselyn mahdollisimman itsenäisesti niin, että turhia epävarmuuksia kysymysten vastausvaihtoehdoista ei tulisi.

Kyselytutkimus on varsin perinteinen tapa kerätä tutkimusaineistoa. Kyselytutkimuksen perinteisin muoto taas on paperilla toteutettu lomakekysely, joka on ollut tutkimuskäytössä jo 1930-luvulta lähtien tilastollisten menetelmien käytön analysoinnissa yleistyttyä 1920-luvulla. (Valli 2018, 81.) Analysointia ajatellen valmis verkkokyselytyökalu olisi varmasti helpottanut ja nopeuttanut työtäni, mutta toisaalta se olisi vaatinut kyselyn osanottajilta tietokoneen tai kännykän käyttöä oppitunnilla ja näin todennäköisesti rajannut osallistumismahdollisuuksia. Aineistoni on sängen pieni otanta tamperelaisista kuudesluokkalaisista, joten lomakkeiden tietojen syöttäminen tietokoneelle ei muodostunut ylitsepääsemättömäksi urakaksi.

Kyselylomakkeen kysymykset ovat tärkeässä asemassa ja luovat Vallin mukaan perustan tutkimuksen onnistumiselle. Virheet tutkimustuloksissa johtuvat usein juuri kysymysten muodosta eivätkä kysymykset saa myöskään olla johdattelevia. (Valli 2018, 81-82.) Noudatin kyselyssäni menetelmää, jossa kysely pidetään samanaikaisesti isolle ryhmälle. Toisen luokan kanssa olin itse paikalla kyselyä teettämässä, toiselle luokalle toimitin lomakkeet opettajalle, joka suoritti kyselyn teettämisen itse. Tärkeää Vallin mukaan on vielä se, että kysely ei ole liian pitkä ja monimutkainen, jolloin vastaaja turhautuu tai väsyä ja tutkimustulokset kärsivät. (Valli 2018, 85.) Kun tutkija on paikalla tutkimustilanteessa, hänen on helpompi kontrolloida tilannetta ja vastaajat voivat vaikkapa kysyä tarvittaessa suoraan tutkijalta, jos ilmenee ongelmia tulkinnoissa. Jos tutkija ei itse ole paikalla, Valli mainitsee opettajat hyviksi tutkimusapulaisiksi kouluissa. (Valli 2018, 86-87.) Ja mielestäni ainakin oman tutkimukseni kohdalla opettajan vetämä kysely onnistui ihan yhtä hyvin kuin itse teettämäni kysely.

3.3 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoa kertyi kahdesta koululuokasta yhteensä 47 lomaketta, joista yhtäkään en joutunut hylkäämään puutteellisten vastausten vuoksi. Lomakkeista 25 oli tyttöjen ja 22 poikien täyttämiä. Toisen luokan kanssa tehty kyselyssä, jossa itse olin paikalla, lomakkeiden täyttäminen kesti kokonaisuudessaan noin 15 minuutin alun esittelypuhe, lomakkeiden jakaminen ja palauttaminen huomioon ottaen.

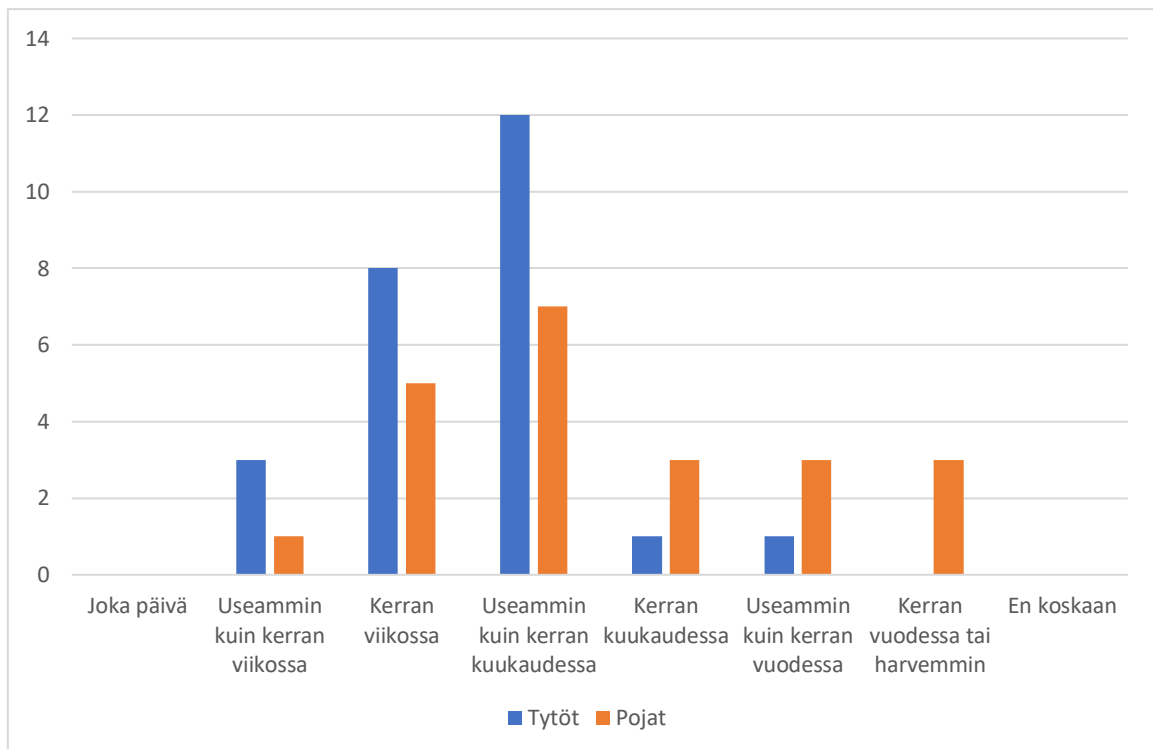
Tutkimusaineiston analyysin tein Microsoftin Excelillä, jonne syötin keräämäni aineiston tiedot. Jaoin aineiston vastauksen sukupuolen mukaan. Excelillä pystyin sitten laatimaan tarvittavat kaaviot tuloksista havainnollistamaan niitä.

4. Tulokset

Tässä luvussa esittelen kyselytutkimukseni tutkimustulokset.

Kyselyyn vastasi yhteensä siis 47 kuudesluokkalaista. Kysymyksessä yksi tiedusteltiin vastaajien sukupuolta. Vaikka tarjolla oli myös vaihtoehto ”en halua vastata”, jokainen valitsi jommankumman sukupuolen vaihtoehtoista ”tyttö” tai ”poika”. Tyttöjä vastaajista oli 25 ja poikia 22.

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin kirjastokäyntien lukumäärää. Kuva yksi havainnollistaa vastausten

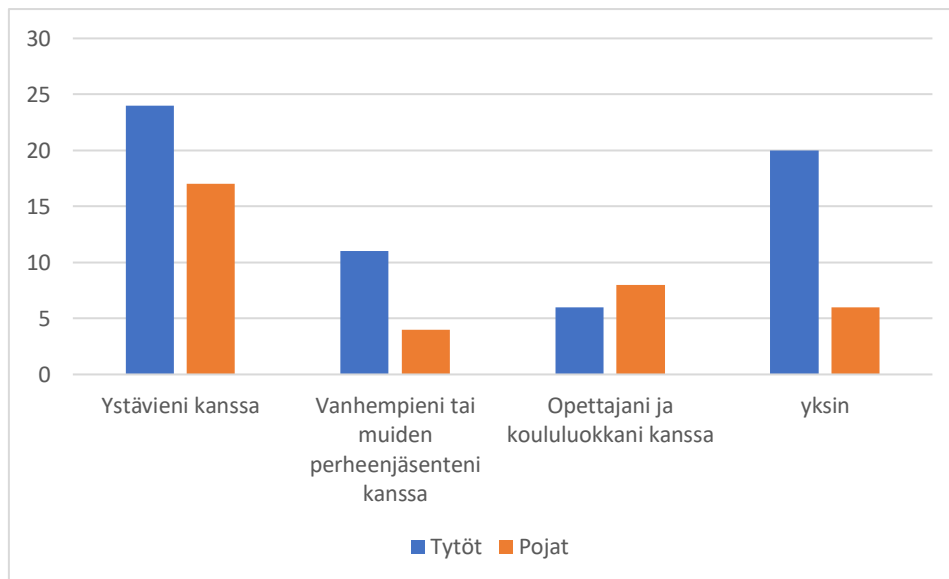

Kuva 1. Kuinka usein käyt kirjastossa?

jakaumaa. Tytöistä liki puolet eli 12 kävi kirjastossa useammin kuin kerran kuukaudessa ja kerran viikossakin noin kolmannes. Muutama tyttö kävi kirjastossa jopa useammin kuin kerran viikossa. Selvä vähemmistö vieraili kirjastossa kerran kuukaudessa tai sitä harvemmin.

Pojilla valinnat hajaantuivat hiukkasen enemmän. 22 vastaajasta seitsemän kävi kirjastossa useammin kuin kerran kuukaudessa, viisi kerran viikossa ja vain 1 useammin kuin kerran viikossa. Kerran kuukaudessa, useammin kuin kerran vuodessa tai harvemmin kävi vastaajista kustakin vaihtoehdosta kolme.

Vaikka kirjasto sijaitsee koulurakennuksessa, vaihtoehtoa ”joka päivä” ei valinnut kukaan. Toisaalta jokainen vastaaja vastasi käyvänsä kirjastossa ainakin joskus, sillä ”en koskaan” -vaihtoehtoaakaan ei valittu kertaakaan.

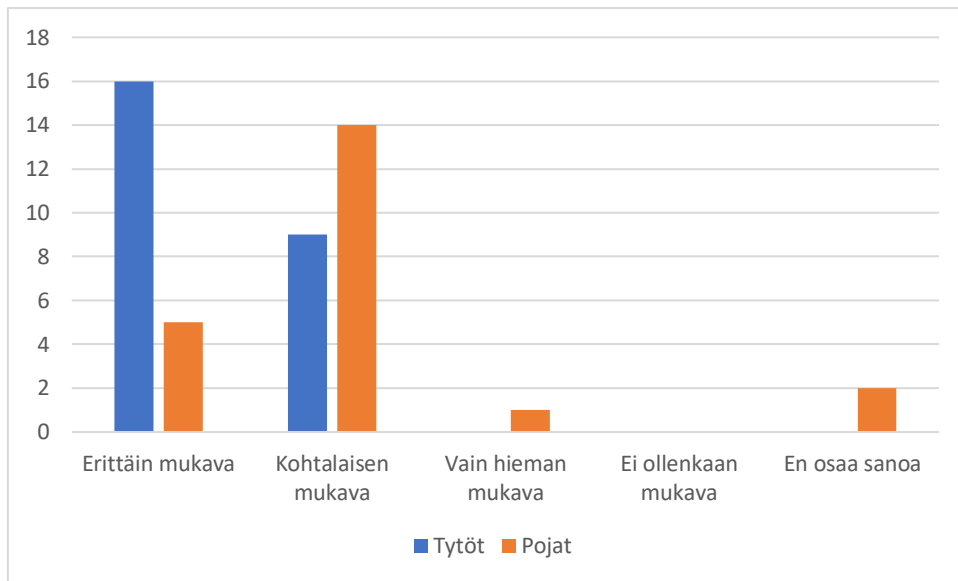

Kuva 2 Kenen kanssa käyt yleensä kirjastossa?

Seuraava kysymys käsitteli sitä, kenen kanssa kirjastossa käydään. Kuten kuvasta kaksi näkyy, oppilaat saivat valita useamman vaihtoehdon sen mukaan, mikä heidän kohdallaan oli totta. Sekä tytöistä että pojista valtaosa kävi kirjastossa ystäviensä kanssa: kun tyttöjä vastaajista oli 25 kpl, jopa 24 heistä vastasi näin. 22 pojasta taas 17 kävi kirjastossa ystäviensä kanssa. Aika moni tyttö kävi kirjastossa myös yksin. Pojissa tämän vaihtoehdon valinneiden määrä on huomattavasti pienempi kuin tytöissä. Muutama poika ja hieman useampi tyttö valitsi myös vaihtoehdon ”vanhempieni tai muiden perheenjäsenteni kanssa”.

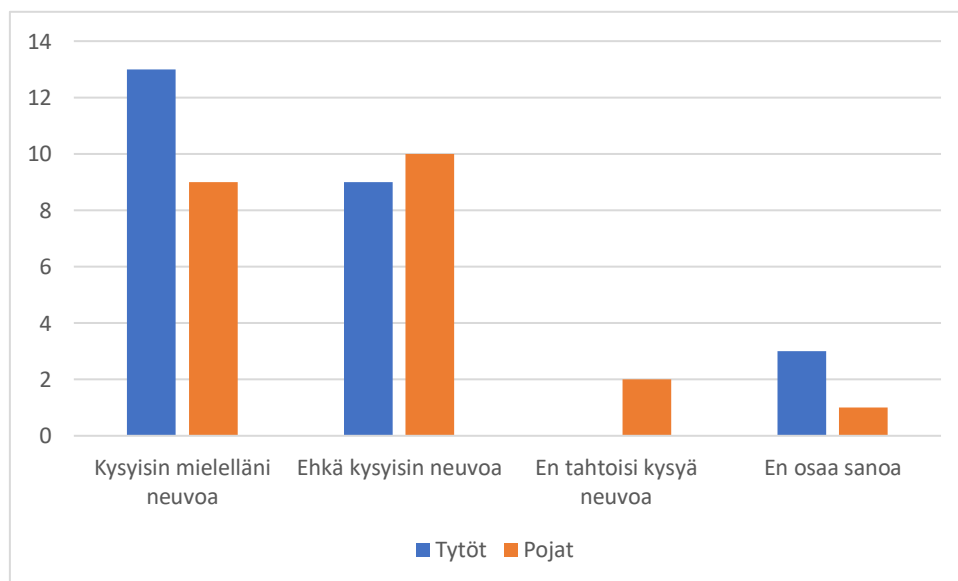
Kiinnitin huomiota erityisesti siihen seikkaan, että huomattavan pieni osa vastaajista kertoi käyvänsä kirjastossa opettajan ja koululuokkansa kanssa. Kuitenkin käsitykseni mukaan ainakin toinen luokista käy kirjastossa säännöllisesti pulpettikirjaa valitsemassa. Ehkä tässä tapauksessa olisi pitänyt ilmaista selkeämmin kyselyä teettäessäni, että myös kouluaikana tehdyt käynnit kirjastoon lasketaan tässä tapauksessa mukaan.

Selvä enemmistö tyttöjä piti kirjastoa erittäin mukavana paikkana. Ne, jotka olivat eri mieltä, valitsivat vaihtoehdon ”kohtalaisen mukava”. Pojissa hajonta oli jälleen vähäsen suurempaa. Kuten kuvassa kolme näkyy, suurin osa pojista piti silti kirjastoa kohtalaisen mukavana, muutama jopa erittäin mukavana paikkana. Joitakin ”en osaa vastata” -vaihtoehtojakin pojilta tuli sekä yksi ”vain hieman mukava”.

Kuva 3 Onko kirjasto mielestäsi mukava paikka, jossa on miellyttävää käydä tai viettää aikaa?

Seuraavana kysymyksenä oli tiedustelu siitä, käyttävätkö kuudesluokkalaiset hyväkseen kirjaston tarjoamaa mahdollisuutta henkilökunnan asiantuntevaan apuun. Kuten kuvasta neljä näkyy, suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että he kysyisivät varsin mielellään neuvoja henkilökunnalta.

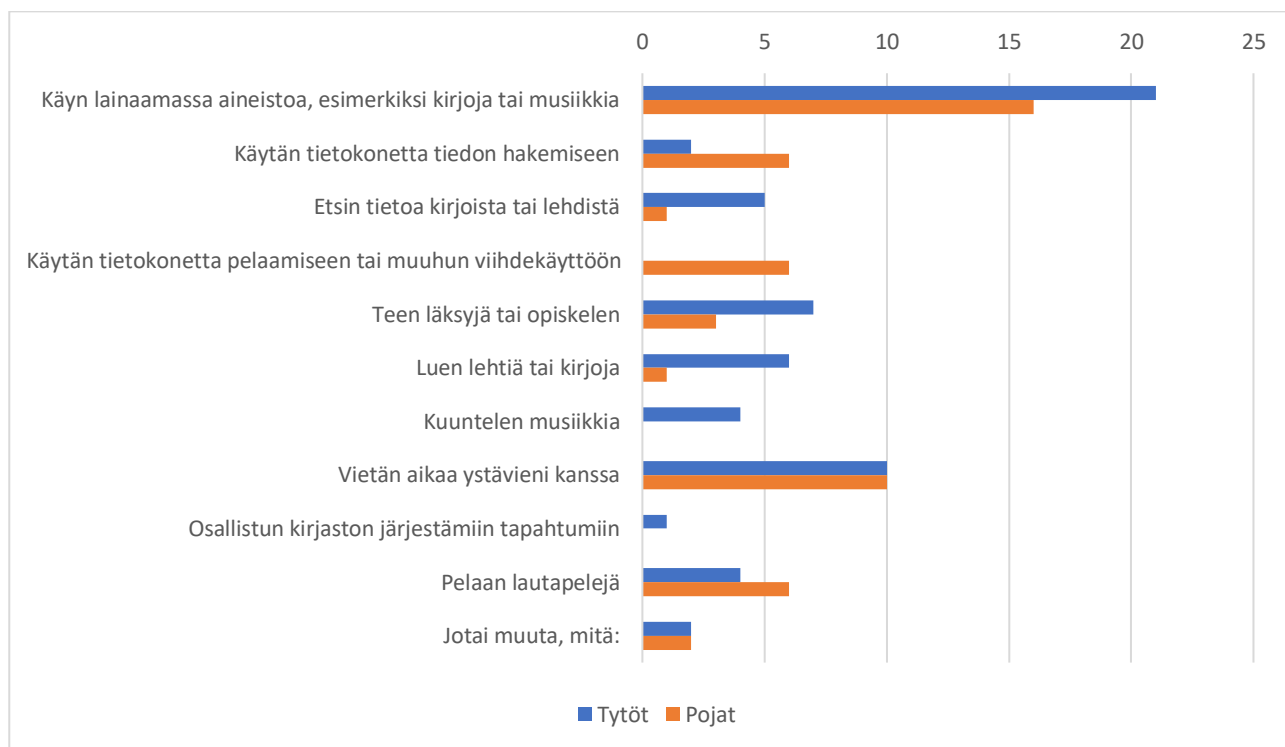

Kuva 4 Jos tarvitse neuvoa esimerkiksi kirjan löytämiseen, kysyisitkö mielelläsi kirjaston työntekijöiltä neuvoa?

Tytöt tuntuvat olevan rohkeampia kysymään neuvoa kuin pojat. Pojista pieni enemmistö vastasi ehkä kysyvänsä neuvoa henkilökunnalta, jonkin verran myös tytöt valitsivat tätä vaihtoehtoa. Kaksi pojista oli sitä mieltä, että eivät tahtoisikysyä neuvoa ollenkaan. Muutama oppilaista ei osannut sanoa mielipidettään

kysymyksestä. Ehkä he eivät ole vielä tulleet sellaisen tilanteen eteen, jossa tarvitsisivat apua kirjan tai tiedon löytämisessä.

Selvitin kyselyssäni myös, mitä kirjastossa tehdään – ja mitä kuudesluokkalaiset sieltä oikein lainaavat. Kysymyksiin neljä ja viisi oppilaat saivat vastata valitsemalla useamman kuin yhden vaihtoehdon. Kysymyksessä neljä tiedusteltiin oppilailta, mitä he kirjastossa yleensä tekevät.

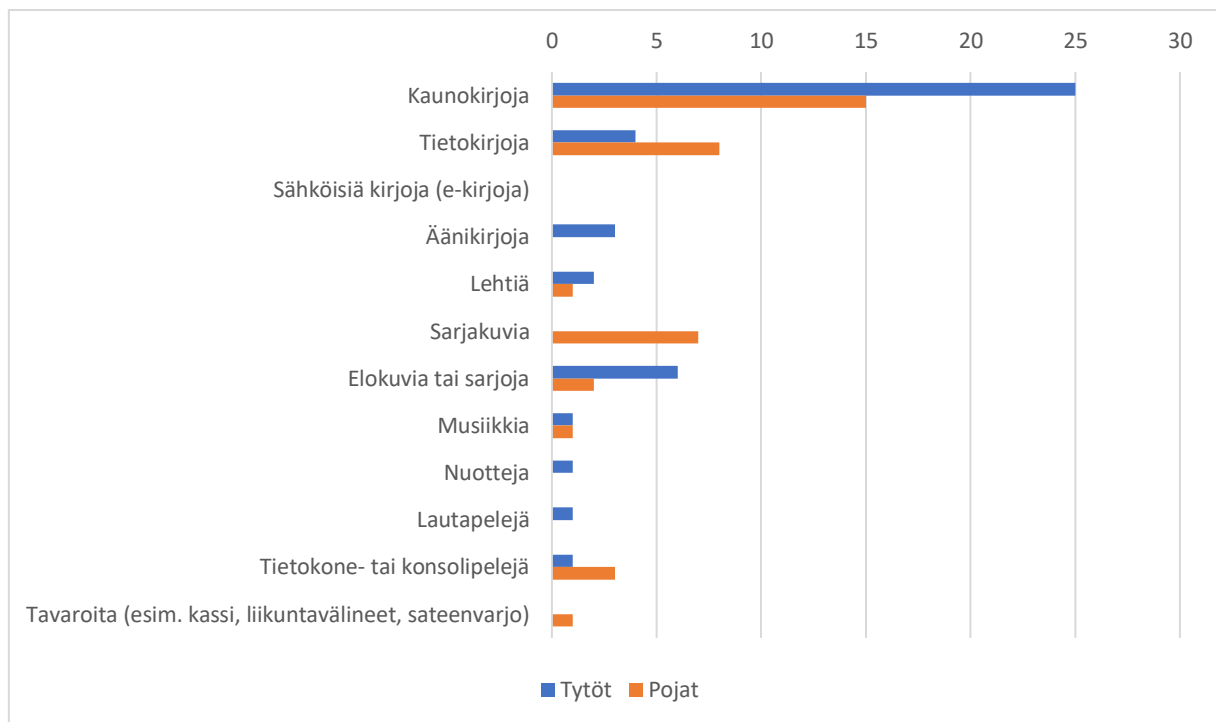

Kuva 5 Mitä yleensä teet kirjastossa?

Suurin osa oppilaista käy kirjastossa perinteisesti lainaamassa aineistoa. Tytöistä näin vastasivat lähes kaikki, pojistakin suurin osa. Seuraavaksi eniten, mutta huomattavalla erolla ykkösvaihtoehtoon nähden kuitenkin sekä tytöt että pojat viettivät kirjastossa aikaa ystäviensä kanssa. Tätä harrastivat hiukan alle puolet sekä tytöistä että pojista.

Sitten seurasi hieman hajontaa vastauksissa. Pojista kuusi vastasi käyttävänsä kirjastossa tietokonetta tiedon hakemiseen, tytöistä näin teki vain kaksi. Sen sijaan tytöistä viisi vastasi hakevansa tietoa kirjoista, pojista näin teki vain yksi. Pieni osa tytöistä käytti kirjastoa opiskelupaikkana, muutama poikakin näin vastasi tekevänsä. Poikia enemmän tyttöjä näyttää tulosten valossa kiinnostavan myös lehtien tai kirjojen lukeminen kirjaston tiloissa.

Viihdekäyttöön tietokoneita käyttivät tässä otoksessa pelkästään pojat. He myös tyttöjä enemmän pelaavat kirjastossa lautapelejä. Muutama tyttö vastasi myös käyvänsä kirjastossa kuuntelemaan musiikkia.

Kuva 6 Millaista aineistoa lainaat kirjastosta?

Kysymyksen viisi avulla pyrin selvittämään, mitä aineistoa oppilaat tässä otoksessa kirjastosta sitten lainaavat. Kaikki tytöt vastasivat lainaavansa kaunokirjoja. Pojistakin 15 vastasi näin. Määrällisesti vastauksissa ero seuraaviin vaihtoehtoihin on huomattava: seuraavaksi eniten lainattiin tietokirjoja ja sarjakuvia. Tietokirjoja lainasivat nimenomaan pojat, joista noin kolmannes oli valinnut nämä vaihtoehdot. Huomattavaa kyllä, vain muutama tyttö vastasi lainaavansa tietokirjoja eikä yksikään ollut valinnut sarjakuvavaihtoehtoa. Myös tietokone- ja konsolipelejä lainasivat pojat enemmän kuin tytöt, mutta ero jäi pieneksi, sillä vaihtoehto oli yllättävää kyllä vain harvan valitsema.

Tytöt lainasivat myös elokuvia ja sarjoja jonkin verran, vain pari poikaa oli valinnut tämän vaihtoehdon kyselyssä. Tyttöillä oli jonkin verran hajontaa lainausvaihtoehtoissa: yksi valinta tuli heillä niin lautapeleille kuin nuoteillekin ja äänikirjoillekin muutama valinta. Musiikkia lainasi vain yksi poika ja yksi tyttö. Mielenkiintoista kyllä, joku merkitsi kyselylomakkeelle lainaavansa myös tavaroita, kuten kirjastokassi, liikuntavälineet tai sateenvarjo.

5. Keskustelu ja johtopäätökset

Oppilaat tuntuivat suhtautuneen kyselyyn hyvällä asenteella, olipa yhdessä lomakkeessa tervehdyksenä peukkaa näyttävä hymiökin. Ilahduin myös opettajien positiivisesta suhtautumisesta siihen, että jouduin häiritsemään heidän valitsemaansa oppituntia muutaman minuutin verran. Koulujen osallistuminen tutkimuksiin ei myöskään ole mikään itsestään selvyyttä, sillä tutkimuspyyntöjä tulee heille varsin paljon, ja koulu on saattanutkin tehdä linjauksen olla osallistumatta mihinkään tutkimuksiin tasapuolisuuden nimissä.

Kuinka paljon tamperelaiset kuudesluokkalaiset sitten tutkimukseni mukaan käyttävät kirjastoa? Kun kirjasto on saatavilla näin kätevästi samassa rakennuksessa koulun kanssa, valtaosa tutkimukseen vastanneista käytti kirjaston palveluita useammin kuin kerran kuukaudessa, moni jopa kerran viikossa. Tytöt käyttivät keskimäärin enemmän ja useammin kirjastoa kuin pojat. Eroa Sillanpään vuonna 2018 tekemän tutkimuksen tuloksiin Riihimäellä on aika paljon: tutkimukseen osallistuneista viidesluokkalaisista suurin osa käytti kirjastoa muutaman kerran vuodessa, vain tytöistä pieni osa oli valinnut vaihtoehdon ”kerran viikossa tai useammin”. Suurin osa viidesluokkalaisista kävi lisäksi kirjastossa kouluryhmän tai perheenjäsenensä kanssa, kun omassa tutkimuksessani kuudesluokkalaiset kävivät kirjastossa kaverin kanssa tai yksin.

Oli mukava huomata, että tulosteni mukaan kirjasto koetaan yleisesti ottaen mukavana paikkana, jonne on miellyttävä tulla. Tytöistä valtaosa oli juuri tätä mieltä, pojista suurin osa piti kirjastoa kohtalaisen mukavana ajanviettopaikkana. Suurin osa kuudesluokkalaisista oli myös valmis kysymään mielellään neuvoa henkilökunnalta. Riihimäen viidesluokkalaisistakin puolet vastaajista oli samaa mieltä – tosin pojista enemmistö piti kirjastoa vain kohtuullisen mukavana paikkana.

Mielestäni on hyvä asia, että suurin osa oppilaista kokee kirjaston miellyttäväksi paikaksi, jonne on helppo tulla ja kynnys henkilökunnan asiantuntemuksen käyttämiseen apuna on pieni. Kirjastossa ei enää tarvitse olla ehdottoman hiljaa, lukusalit on erotettu erikseen. Tosielämän virkailijat eivät ole enää samanlailla pelottavia auktoriteetteja, kuin joskus ennen – tai kuten viihdemaailma heidät usein vielä esittää. Toki heidän on pidettävä yllä yleinen järjestys ja käytöstavat, jotta kirjasto olisi viihtyisä muillekin kuin vain nuorille. On myös pidettävä huoli siitä, että nuoret ja lapset eivät seikkaile aikuisten kirjahyllyjen väleissä ennen aikojaan.

Tutkimukseeni osallistuneet oppilaat käyttävät kirjastoa varsin perinteisesti. He lainaavat aineistoa ja viettävät aikaa ystävien kanssa. Sitten seuraa kuitenkin hajontaa: pojat tuntuvat käyttävän kirjastoa tyttöjä enemmän viihdekäyttöön. He pelaavat sekä tietokoneella että lautapelejä. Yksikään tyttö ei vastannut käyttävänsä tietokonetta viihdekäyttöön kirjaston tiloissa. Toki pojat myös tyttöjä enemmän käyttävät tietokoneita tiedonhakuunkin.

Tytöt keskittyvät kirjaston käyttämisessä läksyjen tekoon ja opiskeluun, lehtien tai kirjojen lukuun, musiikin kuunteluun sekä tiedon etsimiseen kirjoista ja lehdistä. Pieni osa käyttää tiedon hakemiseen kirjaston tietokoneita ja yksi vastanneista tytöistä osallistuu myös kirjaston järjestämiin tapahtumiin.

Sillanpään tutkimuksessa aineiston lainaus oli kirjastonkäytön aiheena noin kolmanneksella viidesluokkalaisista. Seuraavaksi eniten pojat lukivat lehtiä ja kirjoja, kun tytöt taas viettivät aikaa ystäviensä kanssa. Kolmanneksi eniten tytöt sitten puolestaan lukivat lehtiä ja kirjoja. Tietokoneen viihdekäyttö näyttää Riihimäellä olevan hyvin vähäistä kirjastossa viidesluokkalaisten ikäisillä, yksikään tyttö ei ollut valinnut tätä vaihtoehtoa ja pojistakin vain 5%. (Sillanpää 2018, 16.)

Kun tiedustelin, millaista aineistoa kuudesluokkalaiset kirjastosta lainaavat, kaikki tytöt vastasivat lainaavansa kaunokirjoja. Ero poikiin oli merkittävä, sillä heistä noin puolet vastasi samoin. Stereotyyppisesti pojat lainasivat tietokirjoja tyttöjä enemmän, mutta määrällisesti vastauksia tuli huomattavasti vähemmän kuin kaunokirjojen kohdalla. Seuraavaksi eniten pojat lainasivat sarjakuvia, kun taas yksikään tyttö ei ollut valinnut tätä vaihtoehtoa. Sen sijaan tytöt lainasivat elokuvia ja sarjoja poikia enemmän. Musiikkia lainasivat sekä tytöt että pojat erittäin vähän, mikä minulle cd-aikakauden lapsena tuntuu haikealta. Nykyään musiikkia kuunnellaan television ja cd-soitinten sijaan kännykällä ja tietokoneella käyttäen ihan muita kanavia kuin kirjasto.

Eroa Sillanpään tutkimuksen viidesluokkalaisiin on tässäkin jonkin verran. Sielläkin tytöt osoittautuivat ahkerimmiksi kaunokirjojen lainaajiksi. Toisin kuin tamperelaiset, riihimäkeläiset viidesluokkalaiset tytöt lainasivat myös tietokirjoja jonkin verran enemmän. Elokuvia ja sarjoja lainattiin kolmanneksi eniten tyttöjen osalta ja muita aineistoja sitten hieman vähemmän. Sähköisiä kirjoja riihimäkeläiset viidesluokkalaiset tytöt lainasivat myös toisin kuin tamperelaiset kuudesluokkalaiset. Poikien suhteen stereotypia pitää paikkansa myös Riihimäellä: pojat lainaavat enemmän tietokirjallisuutta, jonkin verran vähemmän kaunokirjallisuutta ja jopa toiseksi eniten sarjakuvia. Elokuvien ja sarjojenkin osuus oli verrattain suuri. Pojat eivät lainanneet sähköisiä kirjoja. (Sillanpää 2018, 18.)

Mielestäni yllättävää oli ehkä se, miten vähän tietokone- ja konsolipelejä lainattiin kirjastosta. Ehkä syynä on levyjen herkkyys tahriintumiselle ja naarmuuntumiselle. Se ei kylläkään yllättänyt, että tätä aineistoa lainasivat pojat tyttöjä enemmän. Äänikirjojakin lainattiin, mutta vain tyttöjen toimesta.

Tutkimuskysymyksiini viitaten, peruskoulun kuudesluokkalaiset siis lukevat yhä kirjoja, niiden perinteisessä muodossa. He käyttävät kirjastoa ajanviettopaikkana sekä lainatakseen aineistoa, enimmäkseen kaunokirjallisuutta. Eroja käyttötapoihin ja lainattuun aineistoon tyttöjen ja poikien välillä esiintyi jonkin verran. Tutkimukseni tulokset tukivat stereotyyppistä ajattelua siitä, miten tytöt lainaavat kaunokirjoja ja pojat tietokirjoja ja sarjakuvia.

Alakoululaiset tuntuvat etsivät vielä tietoa konkreettisesti perinteisistä kirjoista. Sähköisiä eli e-kirjoja ei ollut kukaan vastaajista lainannut kirjastosta – ainakaan yleensä. Ehkä tulos olisi ollut toinen yläkouluikäisten tai viimeistään toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa. Kuudesluokkalaiset lainasivat siis perinteisiä kirjoja, eivät vielä lainkaan e-kirjoja. Sitä tutkimukseni ei selvittänyt, lukevatko he lainkaan e-kirjoja esimerkiksi kotona.

Tutkimukseni otanta on hyvin pieni, vain kaksi kuudetta luokkaa yhdestä koulusta. Kuitenkin tutkimukseeni osallistuvilla koululaisilla oli jokaisella yhtäläiset mahdollisuudet käyttää kirjastoa ainakin sen sijainnin puolesta: kirjasto kun sijaitsi koulurakennuksessa, vaikkakin sen toisella puolen. Näin ollen kysymyksissä ei tarvinnut ottaa huomioon kodin, päivittäisten kulkureittien ja kirjaston välisiä suhteita. Tämä antaa myös

mahdollisuuden jatkotutkimuksille, sillä olisi erittäin mielenkiintoista tehdä vertaileva tutkimus toisessa koulussa, jossa kirjasto ei sijaitse koulurakennuksessa. Tai ehkäpä tutkimuksen voisi teettää jokaisessa tamperlaisessa koulussa, jolloin tutkimuksesta saataisiin kattavampi.

6. Lähteet

Aaltonen, H. (2009). Kirjavarastosta olohuoneeksi: yleisten kirjastojen tilojen historiaa. Mäkinen, I. (Toim.) *Suomen yleisten kirjastojen historia*. Keuruu: BTJ Finland Oy, 467-612.

Alameri-Sajama, R. (2007). Tervetuloa sitten aikuisina! Nuoret kirjaston asiakkaina. Alameri-Sajama, R. (Toim.) *Nuortenkirjastotyön käsikirja*. Helsinki: BTJ Finland Oy, 12-20.

Black, A. & Rankin, C. (2011). The History of Children's Library Design: Continuities and Discontinuities. *Designing Library Space for Children* (s. 7-38). Berlin, Boston: De Gruyter Saur. 2019.
<https://www-degruyter-com.libproxy.tuni.fi/view/books/9783110232172/9783110232172.7/9783110232172.7.xml> Viitattu 7.10.

Drotner, K. (2011). Children's Media Culture: A Key to Libraries of the Future? *Designing Library Space for Children* (s. 39-48). Berlin, Boston: De Gruyter Saur. <https://www-degruyter-com.libproxy.tuni.fi/view/books/9783110232172/9783110232172.39/9783110232172.39.xml> Viitattu 7.10. 2019.

Jäppinen, E. (2007). Erilaisia kirjastonkäyttäjiä. Pointti on nuorten oma paikka. Alameri-Sajama, R. (Toim.) *Nuortenkirjastotyön käsikirja*. Helsinki: BTJ Finland Oy, 21-32.

Koilliskeskuksen kirjaston kotisivut. <https://www.tampere.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/kirjastot/aukiolot-ja-yhteystiedot/koilliskeskus-kirjasto.html> Viitattu 23.11.2019.

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016. Annettu Helsingissä 29.12.2016.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492> Viitattu 22.11.2019.

McVicker, C. (2017). Last child in the library? A survey of use of E-books versus traditional books. *Children and Libraries*, 15(4), 4-7. doi:10.5860/cal.15.4.4. Viitattu 7.10.2019.

Muhonen, H. (2017). Tilaa nuorille! : nuorten osallistaminen kirjaston asiakastilojen kehittämiseen. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media. Pro Gradu -tutkielma.

Rao, D. V., & Pullareddy, V. (2017). Reading habits among children in Nellore district of Andhra Pradesh: A study. *International Research : Journal of Library and Information Science*, 7(2).
<https://libproxy.tuni.fi/login?url=https://search-proquest-com.libproxy.tuni.fi/docview/2026642254?accountid=14242> Viitattu 10.10.2019.

Tampereen pääkirjasto Metson kotisivut. <https://www.tampere.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/kirjastot/aukiolot-ja-yhteystiedot/paakirjasto-metso.html> Viitattu 23.11.2019.

Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Valli, R. & Aarnos, E. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5., uudistettu painos.). Jyväskylä: PS-kustannus.

Vallinkoski, A. (2017). Mikä ihmeen diginatiivi? *Yliopistolehti* 20.3.2017. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-kasvatus-ja-oppiminen/mika-ihmeen-diginatiivi> Viitattu 7.10.2019.

Önal, I. (2011). Building Excellent Libraries with and for Children. *Designing Library Space for Children* (s. 65-82). Berlin, Boston: De Gruyter Saur. <https://www-degruyter-com.libproxy.tuni.fi/view/books/9783110232172/9783110232172.65/9783110232172.65.xml> Viitattu 7.10.2019.

7. Liitteet

Kysely: Kirjaston käyttö

Tämän kyselyn tarkoitus on selvittää kuudesluokkalaisten kirjaston käyttöä ja käyttötarkoitusta.

Lue kysymykset huolellisesti ja pyydä tarvittaessa neuvoa opettajalta tai kyselyn teettäjältä.

Kysely tehdään nimettömänä, eikä sinua voida tunnistaa vastausten perusteella.

Vastaathan jokaiseen kysymykseen!

1. Olen

- ☐ Tyttö
- ☐ Poika
- ☐ En halua vastata

2. Kuinka usein käyt kirjastossa? Valitse yksi vaihtoehto.

- ☐ Joka päivä
- ☐ Useammin kuin kerran viikossa
- ☐ Kerran viikossa
- ☐ Useammin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ Kerran kuukaudessa
- ☐ Useammin kuin kerran vuodessa
- ☐ Kerran vuodessa
- ☐ Harvemmin
- ☐ En koskaan

3. Kenen kanssa käyt yleensä kirjastossa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ Ystäväni kanssa
- ☐ Vanhempieni tai muiden perheenjäsenteni kanssa
- ☐ Opettajani ja koululuokkani kanssa
- ☐ Yksin

4. Mitä yleensä teet kirjastossa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ Käyn lainaamassa aineistoa, esimerkiksi kirjoja tai musiikkia
- ☐ Etsin tietoa kirjoista tai lehdistä
- ☐ Käytän tietokonetta tiedon hakemiseen
- ☐ Käytän tietokonetta pelaamiseen tai muuhun viihdekäyttöön
- ☐ Teen läksyjä tai opiskelen
- ☐ Luen lehtiä tai kirjoja
- ☐ Kuuntelen musiikkia
- ☐ Vietän aikaa ystävieni kanssa
- ☐ Osallistun kirjaston järjestämiin tapahtumiin
- ☐ Pelaan lautapelejä
- ☐ Jotain muuta, mitä: _____

5. Millaista aineistoa lainaat kirjastosta? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ Kaunokirjoja (esim. satukirjat, ”tavalliset” kirjat, vitsikirjat)
- ☐ Tietokirjoja
- ☐ Sähköisiä kirjoja (e-kirjoja)
- ☐ Äänikirjoja
- ☐ Lehtiä
- ☐ Sarjakuvia
- ☐ Elokuvia tai sarjoja
- ☐ Musiikkia
- ☐ Nuotteja
- ☐ Lautapelejä
- ☐ Tietokone- tai konsolipelejä
- ☐ Tavarointa (esim. kassi, liikuntavälineet, sateenvarjo)

6. Onko kirjasto mielestäsi mukava paikka, jossa on miellyttävää käydä tai viettää aikaa? Valitse yksi vaihtoehto.

- ☐ Erittäin mukava
- ☐ Kohtalaisen mukava
- ☐ Vain hieman mukava
- ☐ Ei ollenkaan mukava
- ☐ En osaa sanoa

7. Jos tarvitsisit kirjastossa neuvoa esimerkiksi kirjan löytämiseen, kysyisitkö mielelläsi kirjaston työntekijöiltä neuvoa? Valitse yksi vaihtoehto.

- ☐ Kysyisin mielelläni neuvoa
- ☐ Ehkä kysyisin neuvoa
- ☐ En tahtoisi kysyä neuvoa
- ☐ En osaa sanoa

Kiitos vastauksistasi!